

4 september 2019

nummer 98

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

ASSOCIATE DEGREE IN DE VARIAWET (NIEUWE WETGEVING HOGER ONDERWIJS)

- 1 Nieuwe zaken, aanpassingen: bekeken en toegelicht
- 2 Opmerkelijke zaken: verwarring zaaizende uitspraken bekostiging leerwegen via Ad - maar intussen al een inhoudelijke reactie vanuit OCW !!
- 3 Interessante zaken: onder de loep genomen, met commentaar

Vlak voor de zomervakantie is het concept voor de varia-wet hoger onderwijs gepubliceerd¹ en via een zgn. internetconsultatie aan 'het publiek' voorgelegd. Uiteindelijk heeft dit 22 reacties opgeleverd. Maar die gingen vooral over het plan om hogescholen formeel de mogelijkheid te bieden maximaal 20 euro te vragen bij een te late inschrijving voor een (her)tentamen... en over het voorstel om opleidingen tot verkeersvlieger in het systeem voor het hoger onderwijs op te nemen. Voor de rest was er geen sprake van echt 'gekrakeel'. Maar dat kan ook hebben gelegen aan de periode dat alles op internet stond nl. gedurende ieders welverdiende vakantie...

In de variawet wordt op een aantal zaken rond de Ad ingegaan. Ze zijn niet verschrikkelijk baanbrekend en revolutionair. Het gaat vooral om het herstellen van een paar omissies en een aantal aanvullingen op wat in de praktijk gebeurt.

Maar...

We lopen alle zaken hier langs. In deel 1 wordt steeds eerst de wettekst gegeven, in kaders, gevolgd door commentaar van onze kant, mogelijk ter verduidelijking. In deel 2 stellen we zaken aan de orde waarbij zeer serieuze kanttekeningen zijn te plaatsen. Een aantal daarvan is reeds via de internetconsultatie gecommuniceerd, en we zijn blij dat inmiddels al een reactie hierop is binnengekomen (die we ook in dit nummer meenemen). Voor de resterende zaken is het handig dat OCW en andere betrokken organisaties er ook zorgvuldig naar gaan kijken. In deel 3 staan vervolgens nog een paar interessante elementen van het wetsvoorstel, ook in het algemeen belang.

DEEL 1

Hier de voorstellen met betrekking tot de Ad-opleiding, met de tekst in de kaders en het aanvullende commentaar daaronder.

1 Bekostiging Ad deels op mbo-locatie

Artikel 2.11. Bijzondere bepaling associate degree-opleiding

Indien na goedkeuring van Onze Minister, bedoeld in artikel 7.8a, tweede lid, een associate degree-opleiding gedeeltelijk wordt uitgevoerd door een instelling als bedoeld in artikel 1.1.1, onderdeel b, van de Wet educatie en beroepsonderwijs, kan het instellingsbestuur in verband daarmee een deel van de rijksbijdrage overdragen aan die instelling.

Dit was als zodanig al eerder geregeld, maar men heeft ervoor gekozen deze bepaling een andere plek in de wet te geven. Als een deel van de Ad-opleiding op een mbo-locatie wordt aangeboden, moet er nu eenmaal worden betaald voor de voorzieningen die worden gebruikt en voor de inzet van het personeel dat in dienst is van een mbo-instelling.

¹ Zie onze website bij 'documenten' voor deze varia-wet.

2 Studielast opleidingen

Artikel 7.5. Reguliere studielast opleidingen

1. Onverminderd de artikelen 7.5a tot en met 7.5d bedraagt de studielast van:
  - a. een bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs 180 studiepunten;
  - b. een masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs 60 studiepunten;
  - c. een bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs 240 studiepunten;
  - d. een masteropleiding in het hoger beroepsonderwijs 60 studiepunten; en
  - e. een associate degree-opleiding 120 studiepunten.
2. Met inachtneming van het eerste lid bepaalt het instellingsbestuur de jaarlijkse studielast van deeltijdopleidingen.

Ook hierbij is op zich inhoudelijk niets veranderd, behalve dan de plek in de wet. Men heeft gemeend een eigen artikel te moeten wijden aan het aspect 'studielast', om elders in de wet misverstanden te voorkomen.

De Ad-opleiding is dus in algemene zin een studie van 120 studiepunten. Er is niet gekozen voor het (mede) gaan gebruiken van het begrip EC (ects), gekoppeld aan het gebruik van leeruitkomsten. Dat blijft echter op een aantal fronten knellen o.a. bij versnelde trajecten voor vwo'ers en andere daarvoor in aanmerking komende studenten die een hbo-bachelor willen gaan doen. In deel 3 komen we daar op terug.

3 Grotere studielast (eigen besluit instelling)

Artikel 7.5d Door het instellingsbestuur vastgestelde grotere studielast

Het instellingsbestuur kan bepalen dat:

- a. een masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs of in het hoger beroepsonderwijs een grotere studielast heeft dan 60 studiepunten;
- b. een associate degree-opleiding een grotere studielast heeft dan 120 studiepunten;
- c. in bijzondere, door het instellingsbestuur vast te stellen en toe te lichten gevallen, de studielast van een versneld traject als bedoeld in artikel 7.9a in afwijking van artikel 7.5b, tweede lid, 240 studiepunten bedraagt.

Dit is wel nieuw. Als het Ad-beroepsprofiel erom vraagt of als de opleiding van mening is dat de Ad zoveel omvat dat niet alles past in 120 punten, is het mogelijk om zelf een programma op te stellen met meer dan die 120 punten. De examencommissie e.d. heeft daarbij instemmingsrecht.

Echter, als dit leidt tot een langere studieduur wordt daarvoor geen extra bekostiging door de overheid uitgetrokken. Ook krijgt de student geen extra rechten. De wetgever geeft aan dat in dit geval alle extra uitgaven voor de opleiding en ook de student voor rekening komen van de hogeschool! Ergo, het ligt voor de hand dat bij meer dan 120 punten de opleiding zorgt voor een programma dat in twee studiejaar past. Met maximaal 135 punten moet dat mogelijk zijn.

Op onderdeel c komen we in deel 3 terug, want het gaat toch wel om een heel opmerkelijke regeling (die overigens enige tijd geleden 'tussentijds' in de wet is opgenomen...).

4 Van Ad naar wo-bachelor

Artikel 7.28 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid, eerste volzin, wordt vervangen door een nieuwe volzin, luidende:
Onverminderd het derde en het vierde lid is degene aan wie een graad Bachelor of een graad Master is verleend, vrijgesteld van de in artikel 7.24, eerste en tweede lid bedoelde vooropleidingseisen en is degene aan wie een graad Associate degree is verleend, vrijgesteld van de in artikel 7.24, tweede lid, bedoelde vooropleidingseisen.
2. In lid 1a wordt 'van de bezitter van een getuigschrift' vervangen door 'van de bezitter van een graad Associate degree of van de bezitter van een getuigschrift'.

Hierbij worden twee nieuwe (aanvullende) zaken geregeld rond de eventuele doorstroom met een Ad-diploma naar een wo-bachelor. Dit was formeel al niet meer mogelijk bij het in het bezit hebben van een verklaring voor het hebben behaald van het eerste Ad-jaar, aangezien de Ad in wettelijke

zin geen propedeuse heeft en er dus ook geen propedeutisch getuigschrift kan worden afgegeven. Maar er worden nu twee zaken hersteld resp. geregeld:

- Iemand die het Ad-diploma heeft behaald, is niet automatisch vrijgesteld van de vooropleidings-eisen voor een wo-bachelor. Dat was per ongeluk wel het geval, maar de overheid vindt deze 'overstap' toch teveel van het goede, gezien de insteek bij de Ad en de wijze waarop een wo-bachelor is ingericht.
- De Ad'er kan zich echter nog steeds blijven aanmelden voor een wo-bachelor. Men moet dan een selectieprocedure doorlopen, net zoals degenen die een propedeuse-getuigschrift van een hbo-bachelor hebben en naar de universiteit willen.

Voor alle duidelijkheid: elke geslaagde Ad'er kan zich aanmelden voor elke hbo-bachelor en is dan vrijgesteld van de toelatingseisen daarvoor.

In de toelichting op het wetsvoorstel staan een paar stukjes die over deze zaken gaan. Ze zijn terug te vinden in deel 3.

DEEL 2

In dit deel 2 behandelen we o.a. rond de bekostiging een paar 'lastige' zaken, in die zin dat bij het lezen ervan al snel de gedachte opkwam dat bepaalde uitspraken in de wet i.c. de toelichting niet conform eerdere regelgeving zijn. Een eerste reactie is op de website voor de internetconsultatie geplaatst en ook naar OCW doorgestuurd. Vervolgens is er dieper in de materie gedoken, om bij die analyse gebruik te kunnen maken van diverse beschikbare bronnen.

Vlak voor het verschijnen van dit nummer hebben we een reactie vanuit OCW mogen ontvangen als het gaat om de bekostiging van het hbo en dan specifiek als een leerweg via de Ad loopt. Aan het eind van paragraaf 2 van dit deel, dat aan die analyse van de bekostiging is gewijd, geven we de tekst die nu bij OCW is opgesteld ter vervanging van bepaalde uitspraken in de toelichting van de Variawet. Dat is goed nieuws, hoewel we daar ook toch nog even een voorstel voor een tekstverbetering aan vast willen koppelen. Maar een belangrijk punt voor verwarring is daarmee in ieder geval en in snel tempo hersteld.

Toch is die analyse in paragraaf 2 opgenomen, al is het maar ter lering voor iedereen die met deze toch vaak ook lastige problematiek te maken heeft, betrokken zijnde bij de Ad.

In de kadertjes hieronder worden de (oorspronkelijke) stukken tekst uit de toelichting op de wet gegeven, met vervolgens de opmerkingen van onze kant daarbij. Denk erom dat het bij punt 1 de WSF2000 voor de studenten betreft en bij punt 2 de rijksbekostiging van de instellingen.

1 WSF

Wet Studiefinanciering 2000

Met de wetwijzing blijft de student dezelfde rechten behouden die zijn ontleend aan de wet studiefinanciering. Daarom heeft de wetwijziging geen nadelige financiële gevolgen voor de Ad-afgestudeerde. In beginsel heeft een ieder die aan een hoger-onderwijsinstelling gaat studeren recht op vier jaar prestatiebeurs en vijf jaar reisvoorziening.

Dat klopt. Iedereen die aan een opleiding in het hoger onderwijs begint, hogeschool of universiteit, heeft recht op vier jaren beurs. Voor het hbo is dat op zich voldoende voor de Bachelor en in het wo voor de Bachelor plus de (eenjarige) Master, als er nominaal wordt gestudeerd.

Wanneer de Ad-afgestudeerde besluit om niet binnen het hoger onderwijs door te studeren wordt de prestatiebeurs die hij of zij gedurende de twee jaren heeft ontvangen omgezet in een gift.

Iemand die de Ad doet en afrondt, krijgt op een gegeven moment voor de ingeschreven jaren de beurs omgezet in een gift, maar dan wel voor maximaal twee jaren. Ook als er drie of meer jaren over de Ad is gedaan. De uitloop moet dus zelf worden betaald.

Echter, er staat in deze tekst 'gedurende DE twee jaren'. Dat is opmerkelijk en feitelijk dus niet conform de praktijk. Tenzij er wordt bedoeld: 'gedurende de EERSTE twee jaren, of: 'wordt de ontvangen prestatiebeurs voor maximaal twee jaren omgezet in een gift'.

Hoewel een Ad-opleiding in principe nominaal twee studiejaren vraagt, zullen diverse studenten een uitloop c.q. vertraging kennen... en doen zij meer dan twee jaren over de Ad. Ze vallen daarbij

nog steeds onder die regeling voor 'vier jaren beurs', maar vervolgens geldt – in het geval zoals hierboven gesteld – de omzetting naar een gift alleen maar voor ten hoogste twee studiejaar.

Wanneer na het afronden van een Ad-opleiding de Ad-afgestudeerde besluit om door te studeren voor een hbo- dan wel wo-bacheloropleiding, dan worden twee jaren van de bacheloropleiding opgeteld met twee jaren associate degree-opleiding waardoor de student na vier jaren geen recht meer heeft op de prestatiebeurs.

Hier wordt deze 'interpretatie' kennelijk doorgetrokken naar de Bachelor, als de Ad'er doorstroomt naar een resterend programma binnen een bacheloropleiding.

Het is dus zo dat als iemand de Ad heeft behaald en meteen doorgaat met de Bachelor, na het behalen daarvan maximaal vier jaren voor een ontvangen beurs worden omgezet in een gift. De gift voor de Ad wordt daarmee als het ware verrekend.

Als de gehele route meer dan 4 jaren vraagt, met een vertraging ergens onderweg, komen de extra kosten voor deze graad voor rekening van de student zelf. Mocht deze student na de Ad uitvallen in de Bachelor, worden vervolgens twee jaren vanwege de behaalde Ad omgezet in een gift.

Dat betekent dat de prestatiebeurs van de Ad-afgestudeerde die doorstroomt in een hbo- dan wel wo-bacheloropleiding gedurende nog twee jaren wordt omgezet in een gift indien de bacheloropleiding wordt afgerond.

Dat klopt dus. Maar het betreft evenwel niet de twee jaren die het doen een verwante hbo-bachelor in voorkomend geval in nominale zin vraagt, maar het aantal jaren dat nog na de Ad beschikbaar is en kan worden gebruikt binnen de Bachelor. Het gaat de wetgever erom dat iedereen die de hbo-bachelor behaalt of wil behalen, rechtstreeks in de nominale route van vier jaar dan wel stapsgewijs via de Ad, op gelijke wijze wordt behandeld.

Voor de overige jaren heeft de student de mogelijkheid om gedurende zeven jaren te lenen. Indien de associate degree-afgestudeerde geen aanspraak (meer) kan maken op reguliere studiefinanciering dan kan de Ad-afgestudeerde nog aanspraak maken op een prestatiebeurs mits de Ad-afgestudeerde alvorens hij/zij de leeftijd van dertiger jaren heeft bereikt is begonnen met de hbo of wo-bacheloropleiding.

Dat klopt helemaal. Dit is van belang voor degenen die na de Ad gaan werken of iets anders gaan doen en toch een keer de Bachelor (voltijd/duaal) willen behalen. Hij/zij moet dan wel hieraan voor de 30ste verjaardag beginnen...

2 Bekostiging

Zoals gemeld is intussen al een reactie vanuit OCW bekend op de zaken die we in onderstaande analyse meenemen. Deze recente reactie staat aan het eind van deze paragraaf, met toch nog een kanttekening en een voorstel.

Analyse

De wijze van bekostigen is terug te vinden in het zgn. Uitvoeringsbesluit WHW 2008 (UWHW). Het betreft de regeling voor hoe de WHW praktisch gezien moet worden uitgevoerd, sinds 2008 steeds aangepast.

We gaan vooral op dit punt van de bekostiging uitgebreid in omdat op basis van deze analyse van de (oorspronkelijke) toelichting op de variawet en andere stukken niets anders dan kon worden geconcludeerd dat er uitspraken worden gedaan die niet in lijn zijn met eerdere en geldende wetgeving - en zonder een herstel ervan voor grote verwarring gaan zorgen.

Uit de toelichting op de varia-wet

Uitvoeringsbesluit WHW 2008

Met de wetswijziging verandert niets aan het aantal jaren dat een bekostigde hoger-onderwijsinstelling bekostiging ontvangt voor een ingeschreven student. Indien een associate degree-opleiding is verzorgd door een bekostigde hbo-instelling dan heeft die instelling twee jaar van gezamenlijk vier jaar bekostiging ontvangen.

Hier gaat het meteen al verkeerd, met de uitspraak over de bekostiging van de Ad-opleiding. Het maximaal aantal jaren dat hogescholen krijgen voor een ingeschreven student, is gewoon vier, dat klopt. Maar vervolgens lijkt deze uitspraak 'ineens' op een eerder misverstand in hogeschoolland, uit het Ad-begintijdperk, nl. dat voor een student die Ad-grad heeft behaald, de bekostiging voor de hogeschool BEPERKT blijft tot twee jaren. En dat als een Ad'er een hbo- dan wel wo-bachelor gaat doen, er ALTIJD nog twee jaren bekostiging over zijn voor die student, dus voor de instelling die deze Bachelor aanbiedt.

Dat zou inhouden dat als iemand drie keer staat ingeschreven bij de Ad, dit bij het 'afrekenen' door de hogeschool met de overheid maar voor twee van de drie jaren geld oplevert, ook als de student doorstroomt naar een Bachelor – bij de eigen dan wel een andere hogeschool of bij een universiteit. Die (onjuiste) gedachte zet zich voort in de tekst die vervolgens wordt aangereikt in de varia-wet:

Stroomt de Ad-afgestudeerde door naar een hbo-bachelor, dan ontvangt de instelling nog twee jaar bekostiging. Als de Ad-afgestudeerde van een bekostigde hbo-instelling besluit om een wo-bacheloropleiding te volgen aan de universiteit, dan ontvangt de universiteit eveneens twee jaren bekostiging voor deze student (artikel 4.8, eerste lid UWHW).

Maar op dat punt aangekomen, leek het ons goed zelf na te gaan wat er eigenlijk exact in dat artikel 4.8. eerste lid, staat. Want het lijkt er mogelijk op dat de opsteller van dit wetsvoorstel meende te moeten voortbouwen op wat er qua termijnen bij de beurs is gebruikt nl. dat bij het volgen van een Bachelor altijd twee Ad-gerelateerde jaren meetellen voor de omzetting in een gift...

Dit is wat er staat in het desbetreffende artikel, lid 1 en we nemen daarbij ook meteen lid 2 maar mee.

1. *Een in het basisregister onderwijs geregistreeerde inschrijving voor een opleiding van eerste inschrijving van een student voor een associate degree-opleiding geldt als een bekostigde inschrijving op de peildatum, indien het totaal aantal eerder bekostigde inschrijvingen voor associate degree-opleidingen en bacheloropleidingen gezamenlijk kleiner is dan vier.*
2. *Een in het basisregister onderwijs geregistreeerde inschrijving voor een opleiding van eerste inschrijving van een student voor een bacheloropleiding geldt als een bekostigde inschrijving op de peildatum, indien het totaal aantal eerder bekostigde inschrijvingen voor associate degree-opleidingen en bacheloropleidingen kleiner is dan de wettelijke studielast van de desbetreffende opleiding, gedeeld door 60.*

In het eerste lid staat helemaal niets over die twee jaren voor de Ad – maximaal te bekostigen. Er wordt gemeld dat iemand die een Ad-opleiding volgt, als Ad'er bekostigd wordt zolang hij nog geen vier jaren eerder bij een Ad of Bachelor stond ingeschreven. Dat is conform de situatie dat een student (met welke status dan ook) maximaal vier jaren geld oplevert.

Er blijven alleen twee bekostigde jaren voor de Bachelor over als de Ad in twee jaren is doorlopen (en zelfs drie jaren als de Ad in één jaar is te doen, met veel vrijstellingen... een situatie die voor de student ook handig is bij het doorstuderen want dan komt er altijd zonder meer een jaar bij voor het omzetten naar een gift, ook als het in de bacheloropleiding niet lukt).

Nu wordt lid 2 niet genoemd in de toelichting op de varia-wet. Maar daarbij gaat het nu juist wel om wat nog resteert voor de instelling die de Bachelor aanbiedt (hbo dan wel wo, want er wordt hier in de wet geen onderscheid tussen gemaakt), als iemand daarvoor al bij een Ad stond ingeschreven of bij een Bachelor die niet is afgemaakt (want iedereen mag maar 1 Ad, 1 Bachelor en 1 Master doen, in het algemeen).

Goed lezende en analyserende staat er:

- Iemand die na de behaalde Ad de hbo-bachelor volgt, wordt nog bekostigd zolang het aantal ingeschreven jaren de vier niet overschrijdt (gelet op de studiehistorie). Dit aantal van vier is afgeleid van de wettelijke studielast van een bacheloropleiding, zijnde 240, gedeeld door 60.

Voor alle duidelijkheid en ter voorkoming van misverstanden: Er bestaat geen wettelijke studielast voor het programma dat na de Ad resteert om de bachelorgraad te behalen!!

Er blijft dus in voorkomend geval voor de hbo-bachelor een aantal jaren over gelijk aan vier minus de jaren die daarvoor in de Ad (en andere niet voltooide Bachelors) zijn doorgebracht.

Als voor de Ad minimaal twee jaren zijn gebruikt, blijven er voor het resterend programma in de Bachelor maximaal twee bekostigde jaren over.

- Iemand die na de Ad mag starten met een wo-bacheloropleiding, brengt nog maar drie minus het aantal reeds gebruikte bekostigde jaren met zich mee. De studielast van een wo-bachelor is 180 punten, en gedeeld door 60 is dat het aantal van drie jaren. Als voor de Ad minimaal twee jaren zijn gebruikt, is er voor de studie in de wo-bachelor maximaal één bekostigd jaar resterend.

Een tussenopmerking: iemand die met een propedeuse van een hbo-bachelor wordt toegelaten tot een wo-bachelor, brengt maximaal twee jaren bekostiging in het laatje. Als de gehele wo-bachelor moet worden gevolgd, dekken ook dan de inkomsten aldus niet de uitgaven.

Vervolgens werd het tijd om op zoek te gaan naar meer eerdere achterliggende stukken. Want het is in dit soort situaties altijd verstandig terug te vallen op die wetgeving, in dit geval de wet waarin de invoering van de Ad is geregeld, om vervolgens te kijken naar de gevolgen daarvan voor de uitvoering – zoals in een apart document beschreven (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-830430.pdf>). Daarin vinden we de volgende passage in de toelichting:

Met deze wijziging wordt in het eerste lid van artikel 4.8 geregeld dat de bekostiging van de inschrijving van een student voor een associate degree-opleiding en voor een bacheloropleiding gezamenlijk de nominale duur van een bacheloropleiding is, dus 4 jaar.

In het nieuwe tweede lid wordt geregeld dat de bekostiging van de inschrijving van een student voor een bacheloropleiding en voor een associate degree-opleiding gezamenlijk de nominale duur van een bacheloropleiding is, dus 4 jaar.

De volgtijdelijkheid is niet van invloed.

Voorbeeld 1: Indien een student een associate degree-opleiding van twee jaar afrondt en daarna een bacheloropleiding gaat volgen, heeft de instelling voor die laatste opleiding aanspraak op twee jaar bekostiging.

Voorbeeld 2: Indien een student een bacheloropleiding volgt en na drie jaar switcht naar een associate degree-opleiding, heeft de instelling voor die laatste opleiding aanspraak op een jaar bekostiging.

Juist. Onze analyse was in lijn met wat hierboven zoal staat. Het gaat om overheidsbekostiging voor maximaal 4 jaar (die kanttekening, het maximaal zijn, ontbreekt overigens in beide eerste zinnen hierboven), ongeacht de leerweg die binnen het aanbod van Ad's en Bachelors wordt gevolgd. De voorbeelden onderbouwen dit volledig.

Maar we stelden ons toen de vraag: Hoe is het dan zo gekomen dat in de toelichting op de variawet dergelijke uitspraken worden gedaan?

Naar onze mening komt het vanwege voorbeeld 1 – bijna letterlijk gebruikt in het voorstel voor de variawet: *Indien een student een associate degree-opleiding van twee jaar afrondt en daarna een bacheloropleiding gaat volgen, heeft de instelling voor die laatste opleiding aanspraak op twee jaar bekostiging.* Daarbij is de context simpelweg verdwenen...

Er had veel beter in voorbeeld 1 kunnen (en moeten) staan: *Indien een student een associate degree-opleiding IN twee jaar afrondt...*

Voor de goede orde: Het wel zo is dat als iemand na de wo-bachelor aan een wo-master begint, opnieuw gestart wordt met de bekostiging. Zie lid 3 van het betreffende artikel:

3. *Een in het basisregister onderwijs geregistreerde inschrijving voor een opleiding van eerste inschrijving van een student voor een masteropleiding geldt als een bekostigde inschrijving op de peildatum, indien het totaal aantal eerder bekostigde inschrijvingen voor masteropleidingen kleiner is dan de wettelijke studielast van de desbetreffende opleiding, gedeeld door 60.*

En als de Master een jaar duurt, komt daarmee de directe route wo-bachelor-master op het aantal van vier bekostigde jaren uit. Daarbij is toch ook wel de 'harde knip' de oorzaak.

Bovendien is daarnaast nog sprake van bekostiging per behaalde graad, maar dan wel alleen bij de Bachelor en de Master, dus niet voor de Ad. Dat heet ook wel de 'diploma-bonus'.

Kortom, op basis van bovenstaande analyse was het logisch om de uitspraken van de wetgever in de variawet en dan specifiek de toelichting daarop over het aantal 'resterende bekostigde jaren' in twijfel te trekken. Los daarvan zouden ze volledig in tegenspraak zijn met allerlei standpunten in de toelichting op de variawet die betrekking hebben op de uitbreiding van opleidingen, door de instellingen zelf ingevoerd, en die nooit zal worden bekostigd. De standaard van vier bekostigde jaren geldt en blijft gelden voor iedereen studeert in het hoger onderwijs.

Aanpassing tekst over 'resterende bekostigde' jaren - OCW

Vlak voor de laatste aanpassingen in de tekst van dit nummer mochten we vanuit OCW vernemen dat de opmerking bij de internetconsultatie over de bekostiging van de leerweg via de Ad al heeft geleid tot een interne aanpassing van de uitspraken over het aantal resterende te bekostigen jaren. Hieronder staat die tekst. Vervolgens worden er toch nog suggesties gedaan voor aanpassing ervan, om alle onduidelijkheid nog vollediger weg te nemen.

Aanpassing tekst (OCW)

Met de wetwijziging verandert niets aan het aantal jaren dat een bekostigde hogeronderwijsinstelling bekostiging ontvangt voor een ingeschreven student, namelijk maximaal vier jaren. Indien een student voor het eerst in het hoger onderwijs voor een associate degree opleiding is ingeschreven dan ontvangt een bekostigde hbo-instelling bekostiging voor de jaren dat de student bij die instelling is ingeschreven is geweest.

Stroomt de Ad-afgestudeerde na twee jaar door naar een hbo-bacheloropleiding, dan komt die inschrijving voor maximaal nog twee jaar in aanmerking voor bekostiging (artikel 4.8, eerste lid, UWHW).

Als degene die binnen twee jaar een associate degree-graad heeft behaald aan een bekostigde hbo-instelling besluit om hierna een wo-bacheloropleiding te volgen aan de universiteit, dan ontvangt de universiteit voor deze inschrijving, één jaar bekostiging. (artikel 4.8, tweede lid, UWHW).

Het belangrijkste is dat het dus allemaal goed komt wat betreft dit punt van de bekostiging. De verwarring die kon ontstaan, is de wind uit de zeilen genomen.

Het kan echter tekstueel allemaal nog wat scherper, zoals bij de laatste zin. Het voorstel is: *Als degene die IN twee jaar een associate degree-graad heeft behaald...* Met 'binnen' twee jaar zou men kunnen denken aan één jaar, en wiskundig gezien telt dan exact twee jaren niet eens mee. Het kan verder simpeler door voor beide zinnen dezelfde formulering te hanteren, zoals hetgeen staat bij de doorstroom naar een wo-bachelor. Het is ook zo dat – even fijn gaan slijpen – taalkundig gezien de formulering '*Stroomt de Ad-afgestudeerde na twee jaar...*' kan worden gelezen als '*Stroomt de betrokkene twee jaar na het afstuderen...*'.

Een verdere aanbeveling is om beide zinnen over wat er nog aan bekostiging resteert, te zien als voorbeelden. Er zijn namelijk meerdere mogelijkheden zoals het feit dat iemand die de Ad in één jaar afrondt, maximaal drie resp. twee bekostigde jaren oplevert bij de doorstroom naar een hbo-resp. wo-bacheloropleiding. Maar dit soort conclusies kan iedereen zelf wel trekken.

Aan het eind van de eerste zin mag een 'is' worden geschrapt. En 'de universiteit' kan beter 'een universiteit' zijn. En hbo-instelling: hogeschool. En het vervolg vindt plaats bij bekostigde instellingen. En: 'ingeschreven is geweest' wordt 'staat ingeschreven, aangezien er niet meer op basis van diploma's (achteraf) wordt bekostigd, maar gewoon per jaar. En: 'besluit om hierna' weglaten om dat het om de actie zelf, de vervolgstudie doen, gaat. En dan zou je krijgen:

Met de wetwijziging verandert niets aan het aantal jaren dat een bekostigde hogeronderwijsinstelling bekostiging ontvangt voor een ingeschreven student, namelijk maximaal vier jaren. Indien een student voor het eerst in het hoger onderwijs voor een associate degree opleiding is ingeschreven ontvangt een bekostigde hogeschool bekostiging voor de jaren dat de student bij die instelling staat ingeschreven.

Voorbeeld 1: Als degene die in twee jaar een associate degree-graad heeft behaald aan een bekostigde hogeschool daarna een hbo-bacheloropleiding volgt bij een bekostigde hogeschool, ontvangt die hogeschool voor deze inschrijving maximaal twee jaar bekostiging (artikel 4.8, eerste lid, UWHW).

Voorbeeld 2: Als degene die in twee jaar een associate degree-graad heeft behaald aan een bekostigde hogeschool daarna een wo-bacheloropleiding volgt aan een bekostigde universiteit, ontvangt die universiteit voor deze inschrijving maximaal één jaar bekostiging (artikel 4.8, tweede lid, UWHW).

3 EQF en niveau 4+

Een klein punt, maar wel om te noemen, om misverstanden te voorkomen. Het betreft de inschaling van de Ad-opleiding in het Nederlandse en dan ook in het Europese raamwerk voor kwalificaties in het onderwijs. Er wordt in de varia-wet namelijk gemeld dat er een afspraak in de Benelux is gemaakt over het wederzijds erkennen van graden en diploma's in het hoger onderwijs. De Ad wordt derhalve in België en Luxemburg geaccepteerd als een kwalificatie op niveau 5.

In het kader van de toelatingseisen voor het hoger onderwijs komt echter de volgende zin in de toelichting voor:

Het Nederlands Kwalificatieraamwerk (NLQF) dat is gebaseerd op het Europees Kwalificatie-raamwerk (EQF) is niet van invloed op de toelatingsrechten van de bezitter van een associate degree diploma die naar een hbo-bachelor dan wel wo-bachelor wil doorstromen. De associate degree opleiding leidt tot niveau 5 van het NLQF en EQF van een associate degree. Een vwo-diploma dat automatisch toelatingsrecht geeft tot wo-bachelor leidt tot niveau 4+ van het NLQF en EQF.

Het NLQF kent wel (als enige in Europa) een niveau 4+, maar het EQF echter niet. Dus als een vwo-school straks het niveau op het diploma moet zetten is het: NLQF-4+ en EQF-4.

DEEL 3

In dit deel wordt een aantal zaken aan de orde gesteld die niet altijd meteen van invloed zijn op de Ad-opleiding. Maar ze zijn wel interessant genoeg om van kanttekeningen te voorzien.

1

Versneld traject hbo-bachelor

Het eerste punt is hetgeen speelt rond 'het versnelde traject' voor vwo'ers en anderen die hiervoor in aanmerking komen, bij het doen van een hbo-bachelor. In de wandelgangen heet het een driejarig traject, maar in de wet rekent men niet in directe zin met 'jaren' maar met 'studiepunten'. Een studiepoint staat voor 28 uren studielast... en dat is nou precies waar het lastig wordt en voortdurend het een en ander gaat wringen – ook als er wordt gewerkt met EC, de maat voor leeruitkomsten.

Dit staat er straks (nog steeds) in de wet, maar op een andere plek:

7.5b, tweede lid:

2. De studielast van een versneld traject als bedoeld in artikel 7.9a bedraagt 180 studiepunten.

Het traject vraagt, als er conform de wettelijke regels voor de programmering wordt gewerkt, drie jaar nl. 180 gedeeld door 60. Er wordt namelijk geen uitzondering gemaakt voor een andere verdeling over de jaren, waarbij die mogelijkheid voor deeltijdse opleidingen wel wordt genoemd.

Maar het betekent wel dat op het diploma voor deze hbo-bachelor dient te worden vermeld dat de formele studielast 180 studiepunten is – terwijl in internationaal opzicht voor onze hbo-bachelor 240 als norm wordt gezien. Natuurlijk staat op het diploma dat het om niveau 6 gaat en dat de leeruitkomsten voldoen aan de eisen voor dit niveau, maar formeel kan op het diploma geen verwijzing plaatsvinden naar EC. Vertaald naar leeruitkomsten zou het nl. wel 240 EC kunnen zijn...

Vervolgens komt de wetgever met het volgende al eerder vermelde artikel:

Artikel 7.5d Door het instellingsbestuur vastgestelde grotere studielast

Het instellingsbestuur kan bepalen dat:

- a. een masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs of in het hoger beroepsonderwijs een grotere studielast heeft dan 60 studiepunten;*
- b. een associate degree-opleiding een grotere studielast heeft dan 120 studiepunten;*

- c. *in bijzondere, door het instellingsbestuur vast te stellen en toe te lichten gevallen, de studielast van een versneld traject als bedoeld in artikel 7.9a in afwijking van artikel 7.5b, tweede lid, 240 studiepunten bedraagt.*

Opmerkelijk wat er bij c. staat, want het versnelde traject betreft het 'indikken' van de hbo-bachelor van 240 naar een traject van 180 punten... en met lid c wordt de hogeschool de kans geboden om dit traject weer 'op te rekken' naar 240 punten. Dat is dan wel het gevolg van een eigen besluit. Derhalve wordt deze verlenging niet bekostigd en heeft de student geen recht op allerlei zaken. Daarvoor moet de hogeschool een apart fonds hebben.

Maar... als het een jaar langer wordt, blijven de studenten toch nog steeds binnen de termijn van vier jaar? Het is daarnaast toch ook niet zo dat de versnelde route de enige vorm is... want havisten e.a. moeten nog steeds de vierjarige bacheloropleiding kunnen doen? En wat is er versneld aan een route die een normale studielast (geen leeruitkomsten!) van 240 punten heeft, dus 4 jaren vergt? En... wat zijn de argumenten om dit te doen, overtuigend genoeg voor de NVAO? Is het een verkapte poging om te zeggen dat degene die de versnelde route doet, toch 240 punten heeft behaald? Dus om aan de 240 EC te komen? Zeg het maar.

In het CROHO-register worden de versnelde trajecten wel genoemd, maar als extra gegeven, dus niet met een eigen zelfstandige vermelding. Ze kennen geen eigen status en registratie voor studenten. Opmerkelijk is dan weer wel dat in het CROHO staat: 180 ECTS. In formele zin is dit 'onwettig' aangezien EC geen begrip in de WHW is. En omdat het om leeruitkomsten gaat, zou het 240 ECTS moeten zijn... en wel weer 180 studiepunten.

We horen graag wat hiervan de bedoeling is.

2

Doorstroom met een Ad naar de wo-bachelor

Hieronder geven we de passages in de toelichting op de varia-wet die betrekking hebben op de doorstroom met een Ad-diploma naar een wo-bachelor. Ze spreken voor zich.

2.7 Vooropleidingseisen associate degree

Per 1 januari 2018 is de Wet invoering associate degree-opleiding in werking getreden. Met deze wet is de associate degree een zelfstandige opleiding geworden, los van een hbo-bacheloropleiding. Door deze zelfstandige basis kan aan de associate degree een aantrekkelijker profiel voor mbo-4 afgestudeerden en werkenden worden gegeven waardoor de associate degree zich meer succesvol kan doorontwikkelen.

In de Wet invoering associate degree-opleiding is geregeld dat de associate degree-afgestudeerde (hierna: Ad-afgestudeerde) de mogelijkheid tot doorstroom heeft naar alle hbo-bacheloropleidingen als hij aantoonbaar voldoet aan aanvullende en/of nadere vooropleidingseisen. Wat per abuis mogelijk is gemaakt in deze wet is dat een associate degree afgestudeerde na het behalen van zijn of haar diploma is vrijgesteld van de vooropleidingseisen van artikel 7.24 van de WHW voor een wo-bachelor op grond van artikel 7.28, eerste lid, van de WHW. De Ad-afgestudeerde heeft daarmee automatisch toelatingsrecht tot een wo-bachelor, mits de student kan aantonen over voldoende kennis en vaardigheden te beschikken die betrekking hebben op nadere vooropleidingseisen van artikel 7.25 van de WHW en aanvullende eisen van artikel 7.26 van de WHW.

Dit is niet de bedoeling van de wetgever geweest. De associate degree is ontwikkeld als een zelfstandige arbeidsmarktkwalificatie, maar biedt ook de mogelijkheid om aansluitend een hbo-bachelorgraad te behalen. Gelet op de inhoud van de associate degree-opleiding en het niveau daarvan is de regering van mening dat de graad Associate degree niet voldoende is om de bezitter van rechtswege vrij te stellen van de toelatingseisen voor een universitaire bacheloropleiding. Voor de Ad-afgestudeerden die reeds zijn toegelaten tot een universitaire bacheloropleiding heeft deze wetswijziging geen gevolgen.

De regering maakt het met dit wetsvoorstel mogelijk dat de universiteit – naar analogie van de propedeuse-route – kan beoordelen of een Ad-afgestudeerde over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden beschikt om de bedoelde universitaire bacheloropleiding met succes af te ronden.

Beschikt de betreffende student over deze kennis, inzicht en vaardigheden, dan is die student toelaatbaar tot de opleiding. Als die student niet kan aantonen voldoende kennis, inzicht en vaardigheden te bezitten die voor een universitaire bacheloropleiding worden geacht, dan wordt die student afgewezen voor de wo-bacheloropleiding.

Vooropleidingseisen associate degree

De universiteit en de hogescholen zullen de studenten in hun voorlichting (en op hun website) informeren over de wijziging van hun toelatingsbeleid. Ze passen hun website en voorlichting aan. Daarnaast kan de universiteit de student onderwerpen aan een toelatingstoets, waarmee zij beoordeelt of de student over de gevraagde kennis en vaardigheden beschikt. Daarbij kan zij gebruikmaken van de toelatingstoets voor studenten met een propedeuse getuigschrift die instromen in de wo-bachelor of de universiteit ontwikkelt een nieuwe toets. Het ontwikkelen van een nieuwe toets levert lasten (en kosten) op voor de instelling.

Overigens staat het de universiteit ook vrij om geen toelatingstoets af te nemen bij de associate degree-afgestudeerde die instroomt. In dat geval zijn er geen extra lasten verbonden aan het ontwikkelen en afnemen van de toelatingstoets. Als de student een toets dient te maken, dan informeert de instelling de student daarover. De instelling besluit op basis van de toets of ze de student toelaat. De student ontvangt schriftelijk bericht. Bij een negatief besluit kan de student hiertegen in bezwaar bij de desbetreffende instelling. Deze handelingen leiden tot een lastenverzwaring voor zowel de universiteit als voor de student. De totale regeldruk wordt geschat op € 35.000 eenmalig en € 15.000 structureel. Er zijn geen nalevingskosten verbonden aan deze wijziging.

3

Pre-master van hbo-bachelor naar wo-master – extra vakken doen

Er wordt in de variawet ook ingegaan op de doorstroom van de hbo-bachelor naar de wo-master. In veruit de meeste gevallen vinden universiteiten dat dit niet naadloos en automatisch kan geschieden. Daarom worden er aanvullende eisen gesteld, zodat de hbo-bachelorstudent extra eenheden dient te doen.

Het interessante is dat er veel hogescholen zijn die deze eenheden opnemen in het reguliere programma, bijvoorbeeld als (academische) minor, keuzevakken of een specifieke afstudeerrichting. Over deze aanpak wordt al geruime tijd van gedachten gewisseld, of dit wel mag, kan en wordt toegestaan door de wetgever (en dus de NVAO) – gelet op het feit dat het programma van 240 punten dient te zijn afgeleid van een bijbehorend *beroeps*profiel.

Zie vervolgens hiervoor deze passage in de variawet:

Bij het aanbieden van ondersteuning is het individu het uitgangspunt. Premasters komen grofweg in drie vormen voor:

1. Een ingedaald traject: de desbetreffende persoon volgt in zijn hbo-bachelor extra vakken om te kunnen voldoen aan de toelatingseisen van de gewenste masteropleiding.
2. Vakken binnen de wo-bachelor: de desbetreffende persoon volgt gedurende zijn wo-bachelor extra vakken om te kunnen voldoen aan de toelatingseisen van de gewenste masteropleiding.
3. Losse contractactiviteit: de desbetreffende persoon volgt een aantal (bachelor)vakken middels contractonderwijs om te kunnen voldoen aan de toelatingseisen van de gewenste masteropleiding.

Zoals heel duidelijk valt te lezen, gaat het in alle gevallen om *extra* vakken die de a.s. masterstudent moet volgen. Daarmee geeft de overheid een duidelijk signaal af over de constructie. Een signaal dat zeker van belang is voor de NVAO die over de relevantie van de leeruitkomsten gaat.

4

Bedrag extra betalen voor te late inschrijving her-tentamen

De meeste reacties bij de consultatie via internet over de variawet betroffen het plan om hogescholen de mogelijkheid te geven om een student die zich te laat opgeeft voor een (her)tentamen en daardoor wel eens in problemen met de studie, een administratieve vergoeding van maximaal 20 euro te laten betalen:

Om voornoemde redenen zijn de VSNU, de Vereniging Hogescholen, het ISO en de LSVb voorstander van het wettelijk vastleggen van de mogelijkheid voor instellingen om bij de student een redelijk bedrag aan administratiekosten in rekening te brengen, in geval de instelling studenten de mogelijkheid biedt om zich na het verstrijken van de inschrijfperiode alsnog in te schrijven voor een tentamen.

Om grote verschillen tussen onderwijsinstellingen en (te) hoge administratiekosten te voorkomen zijn de koepels en studentenbonden met de minister van OCW overeengekomen dat van de student een redelijke vergoeding van de reële kosten mag worden gevraagd, met een maximum van € 20,= per te late inschrijving voor een tentamen. Bij brief van 29 april 2015 is de Tweede Kamer over dit overleg en de uitkomst ervan geïnformeerd.

De opleiding moet het bedrag wel onderbouwen en laten zien dat de student toch zelf helemaal de te late inschrijving te verwijten valt. Uiteraard betreffen de commentaren het feit dat dit gewoon valt onder het collegegeld en de bekostiging van de overheid. Maar deze maatregel zal wel doorgaan – al lijkt het niet handig om een bedrag in de wet of de toelichting op te nemen...